

Marek L. Wójcik

"Between Revival and Uncertainty. Monastic and Secular Female Communities in Central Europe in the Long Eighteenth Century", red. Veronika Čápská [et al.], Opava 2012 : [recenzja]

Hereditas Monasteriorum 3, 389-390

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ilona CZAMAŃSKA, *Dokumenty klasztoru oo. Kamedułów z Pożajścia w Państwowym Archiwum Historycznym w Tbilisi. Katalog [Records from the monastery of Camaldolese fathers in Pożajście in the State Historical Archive in Tbilisi. Catalogue]*, Poznań: Wydawnictwo Nauka i Innowacje, 2012, pp. 158, tables, illustrated

The author has compiled all the known sources from the Camaldolese monastery in Pożajście dissolved in 1832. The publication includes a short biographical note of Kyrion II by Vazha Kiknadze, as well as the author's critical description of the three main groups of the Pożajście documentation concerning the history of: 1. the estate; 2. the families; 3. the monastery. The Georgian collection comprises 729 units in total. The descriptions usually contain: a serial number, date, title, and –depending on the availability– other data, such as: the language of the record, the number of pages, and the state of preservation. Besides the documents from the State Historical Archive in Tbilisi, the edition comprises the Pożajście documentation kept in Vilnius archives and libraries (321 units altogether), which –unlike the Georgian fond– is catalogued as part of these institutions' collections and has its own arrangement.

Piotr PIĘTKOWSKI
Institute of History
University of Wrocław

Veronika ČAPSKÁ, Ellinor FORSTER, Janine Christina MAEGRAITH and Christine SCHNEIDER (eds), *Between Revival and Uncertainty. Monastic and Secular Female Communities in Central Europe in the Long Eighteenth Century / Zwischen Aufbruch und Ungewissheit. Klösterliche und weltliche Frauengemeinschaften in Zentraluropa im „langen“ 18. Jahrhundert*, Opava: European Social Fund, Silesian University in Opava – Schlesische Universität in Opava, 2012, ss. 340, ilustracje, bibliografia

Publikacja jest efektem dwuletniej współpracy historyków z Czech, Polski, Austrii i Niemiec w zakresie badań nad żeńskim życiem religijnym w Europie Środkowej w dobie nowożytnej, a konkretnie w „długim wieku XVIII”, którym to terminem historiografia brytyjska określa przeważnie okres od „chwalebnej rewolucji” („Glorious revolution”) w 1688 r. do bitwy pod Waterloo w 1815 r. Jej edycję poprzedziły dwa spotkania robocze – panel dyskusyjny zorganizowany w lipcu 2011 r. w Grazu na temat *Female Religious Life in East-Central Europe in the Long Eighteenth Century* oraz warsztaty naukowe przeprowadzone w kwietniu 2012 r. w Opawie pod hasłem *Piety and Fluidity of the Boundaries between Convent and World*.

W problematykę tomu, gromadzącego 11 artykułów (dziewięć w języku niemieckim i dwa w języku angielskim), wprowadza tekst autorstwa Veroniki Čapskiej pt. *Between Revival and Religious Life in Central Europe in the Long Eighteenth Century*, w którym autorka przedstawiła charakterystyczne cechy żeńskiego krajobrazu monastycznego w Europie Środkowej na podstawie przykładów z terenu Śląska, Czech i Węgier. Pozostałe 10 artykułów zgrupowano w ramach trzech działów tematycznych. W pierwszym z nich, podejmującym zagadnienie istnienia i egzekwowania klauzury w zgromadzeniach klauzurowych, opublikowano trzy studia: J. Zdichynec, „*Quia sic fert consuetudo?*” *Die Klausur in den Zisterzienserinnenklöstern der Frühen Neuzeit: Vorschriften, Wahrnehmung und Praxis*; J. Ch. Maegraith, *Klosterapotheken und ländli-*

che Armenfürsorge am Beispiel südwestdeutscher Frauenklöster; O. M. Przybyłowicz, *Stabilisation and Continuity. The Nunnery of the Order of St. Clare in Sary Sącz from the Visitation of Cardinal Jerzy Radziwiłł (1599) to the Reformation of Bishop Kajetan Sołtyk (1763)*. Dział drugi, dotyczący ingerencji państwa w życie żeńskich klasztorów i świeckich domów religijnych, reprezentują trzy artykuły analizujące tę problematykę na przykładzie zgromadzeń funkcjonujących na ziemiach monarchii habsburskiej pod rządami cesarza Józefa II, mianowicie: Ch. Schneider, *Die Auswirkungen der josephinischen Klösteraufhebungen auf den Wiener Ursulinenkonvent*; E. Forster, *Die Aufhebung der Tiroler Damenstifte am Ende des 18. Jahrhunderts im Kontext des veränderten Umgangs mit Adelsprivilegien*; Ch. Tropper, *Die Entwicklung des Konventes des Benediktinerinnenstiftes St. Georgen am Längsee im 18. Jahrhundert*. Na ostatni z działów, zatytułowany *Self-assurance / Selbstvergewisserung*, składają się z kolei cztery szkice: I. Facchinelli, *„Von Motiven und Bewögnus Ursachen zu Erbauung eines Closters“: Von der Gründung zur Abteierhebung von Kloster Säben 1686-1699*; Ch. M. Gigler, *„[...] miteinander in geistlichen Ordensübungen, dan Unterrichtung der unschuldigen Mägdlein und Verfertigung der Kürchen Arbeithe gottseelig zu leben [...]“: Die Entstehung und innere Organisation der Kongregation der Halleiner Schwestern-Franziskanerinnen im 18. Jahrhundert*; S. Benz, *Geschichtsschreibung der Frauenklöster Zentral-europas im 18. Jahrhundert*; T. Schröder, *Zwischen Chorgesang und Kartenspiel – Lebensführung und Herrschaftspraxis in Kloster und Stift*.

Publikacja, zawierająca obszerną bibliografię tematyczną, stanowi cenne studium na temat tętniącego życiem dziedzictwa żeńskiego monastycyzmu w krajach Europy Środkowej. Jej wartość podnosi fakt, iż została opublikowana po angielsku i niemiecku, co pozwala włączyć dzieje wspólnot środkowoeuropejskich, zwłaszcza z tych terenów, które – jak Czechy, Węgry czy Polska – z powodu barier językowych były dotąd pomijane przez historiografię zachodnioeuropejską i amerykańską, do światowego nurtu badań nad życiem religijnym kobiet.

Marek L. WÓJCIK
Instytut Historyczny
Uniwersytet Wrocławski

Pietro DE LEO (red.), *L'Ordine Certosino e il papato dalla fondazione allo schisma d'Occidente*, Soveria Manelli: Rubettino Editore, 2004, ss. 409

900-lecie śmierci św. Brunona z Kolonii (1101–2001) zaowocowało wieloma pracami badawczymi nad tą tajemniczą postacią i nad zakonem kartuzów, który od niego wywodzi swój początek. We Włoszech powołano nawet komitet narodowy, który miał się zająć godnym uczczeniem tej rocznicy. Niewątpliwie sygnalizowany tom studiów jest dowodem na to, że rocznicę nie tylko ogłoszono, ale i odpowiednio przeżywano. Warto by od Włochów nauczyć się tego, że każdą rocznicę należy uczcić uwzględnieniem w ramach obchodów odpowiednich pod względem tematycznym konferencji naukowych, które rzeczywiście przyczyniają się do postępu wiedzy, a po przeżywanych rocznicach na długo pozostaje trwały ślad i rodzi się inspiracja do dalszego pogłębiania i aktualizacji tego, co jest przedmiotem wspomnienia. W prezentowanym opracowaniu zebrano studia powstałe na bazie referatów, które zostały wygłoszone w czasie specjalnej konferencji naukowej zorganizowanej w Rzymie 16–18 V 2002 r.

W omawianej publikacji zebrano następujące studia: C. D. Fonseca, *Dal vecchio al nuovo monachesimo: l'esperienza certosina*; Anonimo Certosino, *L'esperienza di Dio in Certosa*; A. Becker,